

Відгук офіційного опонента

доктора психологічних наук, професора Потапчука Євгена Михайловича
на дисертаційну роботу Байди Світлани Петрівни
«Психологічні чинники формування позитивного іміджу молодого викладача
вищого педагогічного навчального закладу», представлену на здобуття
наукового ступеня кандидата психологічних наук
за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія

Практика свідчить, що професійний успіх будь-якого фахівця суттєво залежить від його позитивного іміджу. Адже імідж є не тільки способом комунікації, а й способом задоволення таких основоположних людських потреб, як потреба в приналежності і любові, у визнанні та схваленні, в самореалізації і самоактуалізації. Це означає, що кожний, хто будує кар'єру, мріє досягнути успіху, дістати професійних висот, повинен формувати власний позитивний професійний імідж. Формування позитивного іміджу є актуальним проблемним питанням і для викладачів закладів вищої освіти, насамперед, молодих.

Звідси виникає потреба вести мову про вивчення ефективних шляхів та психологічних чинників, які сприяють формуванню позитивного іміджу молодого викладача. Саме на це проблемне питання дає відповідь дисертаційна робота Байди Світлани Петрівни, метою якої є розробка та обґрунтування програми імідж-практикуму, спрямованої на формування позитивного іміджу молодого викладача педагогічного закладу вищої освіти.

Детальне вивчення дисертації та автореферату свідчить про те, що дисертаційна робота, зважаючи на новизну та перспективність її результатів, є закономірною реакцією на вимоги практики і має важливе значення для формування позитивного іміджу молодого викладача педагогічного закладу вищої освіти. Такий висновок обумовлюється тим, що:

№ 6	Вх. № 5346
протокол	07-12-2019 р.
НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	

по-перше, здобувач досліджує не просто позитивний імідж викладача вищого педагогічного навчального закладу, а виявляє психологічні чинники його формування у молодих викладачів. Тим самим акцентується увага на можливих причинах цього процесу, що впливають на його характер та результати;

по-друге, дисертант розробляє авторську програму імідж-практикуму, спрямовану на формування позитивного іміджу молодого викладача педагогічного закладу вищої освіти. Отже здобувач не обмежується дослідженнями психологічних чинників формування позитивного іміджу, а пропонує ефективний психологічний інструментарій для такої роботи.

Заслуговує на увагу вибір та побудова адекватних прийомів і методів теоретичного та емпіричного етапів дослідження, а також детальна організація ситуацій дослідження, процедурних компонентів та комплексу умов, які забезпечують найефективніше проходження учасниками дослідження всіх передбачених процедур.

У процесі свого дослідження здобувач дійшла висновку, що під іміджем у широкому значенні розуміють суб'єктивну картину світу чи його фрагментів, охоплюючи самого суб'єкта, інших людей, просторове оточення і тимчасову послідовність подій. Це цілеспрямовано створюване уявлення про внутрішній і зовнішній вигляд особистості, а чинниками формування іміджу є сама людина, іміджмейкери, засоби масової інформації, оточення. Найбільш значущими з них є: зовнішній вигляд, використання вербальних і невербальних засобів спілкування, внутрішня відповідність образу професії – внутрішнє «Я».

Слід зазначити, що дисертантом з'ясовано основні характеристики іміджу – уявлення, думка, сприйняття, оцінне судження, що виникає на основі образу, сформованого у свідомості інших людей. Він заснований на оціночних судженнях учасників процесу його формування.

Відповідно до отриманих теоретичних результатів автором розроблено динамічну модель формування позитивного іміджу молодого викладача педагогічного закладу вищої освіти, яка містить такі елементи: мета формування позитивного іміджу, інформація про стан іміджу, засоби

комунікації, суб'єкт і об'єкт впливу. Формування іміджу викладача розглядається як поетапний процес (суб'єкт прообраз іміджу – первинний імідж – вторинний імідж – ідеальний імідж), спеціально організована взаємодія учасників формування іміджу на основі соціальної перцепції з метою забезпечення позитивного ставлення навколишнього соціуму до конкретного педагога.

Особливої уваги та схвалення заслуговує розроблена автором авторська програма імідж-практикуму, яка спрямована на формування позитивного іміджу молодого викладача педагогічного закладу вищої освіти. Вона є засобом формування іміджу і передбачає взаємодію його учасників, їхні суб'єкт-суб'єктивні взаємовідносини, що містять психологічний вплив, власну активність викладача.

Завданнями програми було: забезпечення викладачів знаннями, способами і прийомами формування позитивного іміджу; стимулювання та активізація процесів самопізнання, що сприяють формуванню позитивного іміджу; формування у викладачів закладу вищої освіти потреби у встановленні відповідності образу «Я – викладач вищої школи» вимогам професії; розвиток у педагогів значущих якостей особистості, які становлять основу позитивного педагогічного іміджу.

Дослідницею виокремлено п'ять підструктур особистості викладача містять ті якості, які складають основу позитивного іміджу педагога, а саме: моральні якості – совісність, відповідальність; комунікативні якості – товариськість, вміння слухати; емоційно-вольові якості – емпатія, тривожність; мотиваційний компонент – потреба у досягненні, потреба у спілкуванні; саморегуляційний компонент – самооцінка, рівень домагань.

У процесі дослідження було доведено, що авторська розробка сприяла формування позитивного іміджу молодого викладача.

Загалом, наукова новизна дисертаційного дослідження сумніву не викликає. У ньому вперше: визначено психологічні чинники формування позитивного іміджу молодого викладача педагогічного закладу вищої освіти;

розроблено динамічну модель формування позитивного іміджу молодого викладача педагогічного закладу вищої освіти, яка складається із мети формування позитивного іміджу, інформації про стан іміджу, засобів комунікації, суб'єкта та об'єкта впливу; обґрунтовано та розроблено програму імідж-практикуму, спрямовану на формування позитивного іміджу молодого викладача педагогічного закладу вищої освіти.

Крім цього, здобувачем удосконалено типологію іміджу молодого викладача педагогічного закладу вищої освіти; зміст компонентів, характеристик і функцій іміджу молодого викладача педагогічного закладу вищої освіти.

Дисертаційна робота має чималу практичну значущість, яка полягає у розробці та впровадженні авторської програми формування позитивного іміджу молодого викладача педагогічного закладу вищої освіти.

Методологічне та теоретичне обґрунтування вихідних положень дослідження, використання комплексу взаємодоповнюючих методів дослідження, адекватних його меті та завданням, сутнісний аналіз емпіричного матеріалу, забезпечили вірогідність і надійність результатів дисертаційного дослідження здобувача.

Дисертація відповідає паспорту спеціальності 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. Зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними. Щодо оформлення дисертації та автореферату, то воно відповідає державному стандарту згідно з «Порядком присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань».

Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, додатків та списку використаних джерел. У змісті дисертації дотримано систематичності та каузальної послідовності викладу фактів і внутрішньої логіки їх висвітлення.

Обсяг основного тексту відповідає вимогам ДАК стосовно мінімального об'єму кандидатських дисертацій. Основні результати дослідження знайшли своє відображення у 9 наукових публікаціях, із них

4 наукові статті – у фахових виданнях України у галузі психології та одна – у періодичних виданнях, включених до наукометричних баз даних, 4 публікації – у матеріалах наукових конференцій.

Вивчення дисертаційної роботи та автореферату дозволяє зробити висновок про високу ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків. Водночас, при загальному позитивному враженні від опанованої роботи, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання:

1. Зважаючи на назву дисертаційного дослідження, на нашу думку, наукове завдання дослідження має фокусуватися не тільки на перевірці ефективного психологічного інструментарію формування..., а на визначенні психологічних умов та причин, що сприяють ефективному формуванню позитивного іміджу молодого викладача вищого педагогічного навчального закладу.

2. На нашу думку, у процесі теоретичного та емпіричного дослідження здобувачка приділяє багато уваги вивченню генезису поглядів на сутність та зміст іміджу, що дещо відволікає її від виокремлення чіткого переліку ознак (особливостей явища), які б вказували на рівень сформованості іміджу у молодого викладача вищого педагогічного навчального закладу.

3. Не зважаючи на достатньо презентабельну характеристику позитивного іміджу молодого викладача як об'єкта психологічного дослідження, поза увагою здобувача опинилося те, що імідж молодого викладача може суттєво детермінуватися його стійкістю до фізіологічної та психічної залежності, зокрема до залежності від алкоголю, ігроманії, ліні, прокрастинації, садизму та ін.

4. Вважаємо, що у процесі дослідження дисертантці варто було б звернути більше уваги на вивчення особливостей формування у молодих викладачів іміджу сприйняття (комплекс параметрів, за якими фахівця оцінює його професійне оточення) та іміджу подання (реальні параметри іміджу).

Однак, викладені зауваження не мають принципового характеру і не знижують цінності наукового дослідження, його науково та практичного

значення. Дисертаційна робота є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати.

Детальне вивчення дисертаційного дослідження та автореферату дозволяє нам дійти висновку, що за актуальністю теми, а також ступенем новизни й обґрунтованості дисертаційна робота Байди Світлани Петрівни відповідає вимогам що висуваються до кандидатських дисертацій, а здобувач заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата психологічних наук зі спеціальності 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.

Офіційний опонент

Завідувач кафедри психології та педагогіки
Хмельницького національного університету
доктор психологічних наук, професор,
Заслужений працівник освіти України

 С. М. Потапчук

Підпис Потапчука С. М. засвідчую:
перший проректор,
проректор з науково-педагогічної та наукової роботи
доктор економічних наук, професор

Войнаренко М. П.